

For 100 år siden...

Her kan man læse div. lokale notitser og artikler fra Viborg Stiftstidende og Viborg Stifts Folkeblad, afskrevet af forfatteren Chr. Jacobsen i forbindelse med forarbejdet til "Alheden" fra 1990.

Juli 1918

VST 154, 4. juli 1918, s. 1: **Alhedens mergel-forsyning holdt i går sit årlige sommermøde med generalforsamling og udflugt.** Mødet holdtes denne gang i Karup, 100 stærkt interesserede medlemmer havde gjort møde. Selskabets formand, assistent Holt, bød velkommen, idet han beklagede, at man ikke i dag kunne byde på nogen større udflugt. Der ville dog blive anledning til at bese det nye kanal anlæg samt tørveproduktionen og tørreriet. Jacob Stendahl, Havredal, valgtes til dirigent og Jørgen Jensen, Sjørup, til sekretær. Formanden aflagde derpå beretning: Vi måtte desværre i fjord indstille driften. Vi kunne ikke få jernbanevogne, da disse skulle anvendes til brændselstransport. Men vi havde jo fangerne derude og kunne altså ikke give dem arbejde ved mergelen. Vi sendte dem så ud til arbejde, og de fik gravet 2 millioner tørv og gravet plantehuller på 30 tdr. land. Den tid, der blev tilovers blev anvendt til afrømning af en mængde overjord og til udgravning af 100 favne mergel, som uden jernbanetransport kunne leveres til omegnens beboere. At der er afrømmet så meget, letter os i arbejdet i år og i den kommende tid. Det så ud til, at vi heller ikke i år kunne få vogne til udkørsel af mergel, og trangen til mergel er dog særlig stor i år, da der vanskeligt kan fås kunstgødning. Men ved samvirken med Vestjysk mergelforening lykkedes det os dog at få ministeriet til at overlade os et antal vogne. Vi begyndte så i år med 10 og fik senere flere, så at vi har omtrent det samme antal i brug som tidligere. Men det vil dog knibe med leveringerne, da vi har 7.000 favne bestilt. Vi skylder statsbanerne tak for hjælpen. Med fangerne går det godt, de er flittige og flinke. I anledning af en forespørgsel på mødet, om noget af mergelen ikke kunne befordres ad Kjellerup-banen, udtalte formanden, at det næppe kunne lade sig gøre, da baneledelsen mener, at det giver for store vanskeligheder at have mergeltransport anderledes end ligeud af én bane.

Regnskabet fremlagedes derpå. Det udviser en balance af 23.351 kr. I fjor omfattede regnskabet derimod 140.000 kr. Selskabet har til gode i Viborg sparekasse 15.655 kr. Til ejendommens vedligeholdelse er medgået 445 kr., inventaret 668 kr., andre omkostninger 839 kr., bestyrelsesmøder og rejseudgifter 406 kr., lønninger samt leje af fanger 5.335 kr. Da vi næsten ingen mergel har solgt, har året bragt os et underskud af 5.000 kr.

Tidligere havde vi et overskud af 12.000 kr. Vår status er dog særdeles god. Vi er gældfrie nu og ejer 44.519 kr., skønt vi har opført lejet, samt bygningerne til gamle priser. Vi kunne godt have noteret værdien de 5000 kr. højere. Vi afskriver i år ligesom tidligere 50 øre for hver leveret vognladning. Formanden betonedede atter, at underskuddet ikke må betragtes som tab. Der er ved

forannævnte afgravning fremkommet værdier, der bliver rentable for os i fremtiden. Regnskabet godkendtes.

Overslag for 1918. Det balancerer med 31.000 kr. Indtægten er beregnet således: Af 6.000 fv. Mergel á 5 kr. 30.000 kr., renter og refusion 1.000 kr., og året vil da slutte med en beholdning af 12.000 kr. Der vil blive udbetalt overskud i år, hvilket ikke kunne ske i fjor. Overslaget godkendtes. Til revisor genvalgtes pastor Østergård. Stedet for næste årsmøde. Formanden mente, at Viborg stod for tur, det var 10 år siden, at selskabet havde haft møde der, og nu havde man jo Landbrugsskolen, som nok var et besøg værd. Det overdrages bestyrelsen selv at træffe afgørelsen. – Efter generalforsamlingen gik de mødte under formandens og købmand J. C. Nielsens ledelse ud for at bese Karups storslåede moseindustri. Først besøgte man den nye kraftkilde, vandfaldet på over 5 meters højde, dannet ved opstemning af åens vand. Det er et mægtigt arbejde her er udført, og det er lykkedes særdeles godt. Desværre er der indtrådt et uheld, som i kort tid vil forhindre kraftens udnyttelse. Det ene hjørne af maskinhallen under dæmningen er sunket meget på grund af undergrundens bortskylning ved et skjult kildevæld. Man arbejder med kraft på at rette fejlen, hvilket dog kræver meget arbejde. Derpå gik man til tørveværkerne, som var i fuld gang, og så de uhyre liggepladser med millioner af tørv. Rækker af tipvogne kørte derud, hvor den gennemæltede, brune masse blev hældt ud på jorden og formet. Så besøger solvarmen resten. Det store tørreri, som derpå blev beset, vakte stor interesse. Inden man skiltes, gik deltagerne op til den gamle kirke, dette stykke interessante fortid, som ligger og ruger over så mange triste minder. Der foretages netop i disse dage store udgravninger rundt om kirken, og mægtige fundamenter, som viser kirkens oprindelige størrelse er afdækkede. Muligvis vil de blive benyttede igen, når den gamle bygning fra munketiden forhåbentlig skal føres op igen i sin oprindelig smukke og imponerende skikkelse.

VST 158, 9. juli 1918, s. 3: **Overrettsdom.** Overretten har stadfæstet en af Hammerum herreders ordinære ret afsagt dom i en sag der af interessentskabet for vandingskanal nr. 1 ved Skive-Karup å er anlagt mod gårdejer Peder Andersen af Munklinde til betaling af 54 kr., der er pålignet ham i anledning af opførelsen af et nyt stemmeværk.

VST 160, 11. juli 1918, s. 3: **Skolediscipel.** Til min 13 årige søn søges efter sommerferien ophold i et godt hjem i Viborg.

E. H. Wøldike, statsskovrider, Stendalgård pr. Kjellerup.

VST 171, 24. juli 1918, s. 3: **Let plads.** En flink ung karl, vant til at passe og køre heste, kan få plads til 1. august. Henvendelse til E.H. Wøldike, statsskovrider, Stendalgård pr. Kjellerup.